

AZONOS NEMŰ PÁROK MINT ÖRÖKBEFOGADÓK – LEHETŐSÉGEK ELLENSZÉLBEN

Az örökbefogadás olyan jogi aktus, amely során rokoni kapcsolat jön létre egy gyermek és az őt örökbefogadó szülő(k), illetve annak családja között, és amelynek alapvető szabályait az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.) és a 2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről (Ptk.) határozza meg.

Azonos nemű párként szülővé válni

Az elmúlt egy-két évtized során számos azonos nemű pár, illetve leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszex (LMBTQI) ember vállalt gyermeket Magyarországon. Míg korábban elsősorban az volt a jellemző, hogy az azonos nemű párok korábbi heteroszexuális kapcsolatukból származó gyermekeiket nevelték együtt, az utóbbi húsz évben megjelent egy újabb generáció, amely már kifejezetten azonos nemű párként vállal gyermeket mesterséges megtermékenyítés, társszülőség vagy örökbefogadás útján. A Háttér Társaság 2016-17-es kutatásában részt vevő válaszadók 62%-a tervezte, hogy a jövőben gyermeket vállal (5%-uk a kérdésre azért válaszolt nemmel, mert már volt gyermeke, és nem szándékozott többet vállalni). A gyermeket vállalni tervező férfiak 38%-a, a nők 24%-a tervezte, hogy örökbefogadás útján vállal gyermeket, illetve jelölte meg ezt a lehetőséget mint a számára legfontosabbat.

Ma Magyarországon számos útja van annak, hogy egy azonos nemű pár szülővé váljon:

- az egyedülálló nők szexuális irányultságuktól függetlenül részt vehetnek **mesterséges megtermékenyítésben**, ha az egyéb feltételeknek megfelelnek, és ha egyedülálló voltukról nyilatkoznak, vagy később azonos nemű párt találnak, vele a gyermeket közösen nevelhetik;
- nincs jogi akadály annak sem, hogy egy leszbikus nő vagy pár férfiismerősét vagy egy meleg férfi vagy pár nőismerősét megkérve **természetes úton** vállaljon gyermeket (**társszülőség**);

→ az **egyedüli örökbefogadás** lehetősége családi állapottól függetlenül minden arra alkalmas személy előtt nyitva áll, akár egyedülálló, akár azonos nemű (bejegyzett élettársi vagy élettársi) kapcsolatban él.

Ezzel a jogi szempontból meglevő lehetőséggel azonban egyre kevésbé élhetnek az azonos nemű párok. Az elmúlt években több azonos nemű pár fogadott örökbe gyermeket Magyarországon, akár titkos, akár nyílt örökbefogadással. Ám míg az Európai Unió tagállamaiban egyre bővül azon országoknak a köre, amelyekben azonos nemű párok is örökbefogadhatnak közösen, illetve örökbefogadhatják partnerük (vérszerinti vagy örökbefogadott) gyermekét, Magyarországon a kormány törekvése az, hogy megnehezítse, sőt ellehetetlenítse az azonos nemű párok számára az örökbefogadást.

Jelenleg 18 európai országban lehet egy azonos nemű szülőpár mindkét tagja teljes jogú szülő, illetve fogadhatnak közösen örökbe gyermeket: Andorrában, Ausztriában, Belgiumban, Dániában, az Egyesült Királyságban, Finnországban, Franciaországban, Hollandiában, Horvátországban, Írországon, Izlandon, Luxemburgban, Máltán, Németországban, Norvégiában, Portugáliában, Spanyolországban és Svédországban. Négy másik országban, Észtországban, Szlovákiában, Szlovéniában és Svájcban az azonos nemű társszülők örökbefogadhatják bejegyzett élettársuk vérszerinti ill. egyes esetekben örökbefogadott gyermekét.

Mivel a nők számára egyszerűbb a biológiai gyermek vállalása, talán több azonos nemű férfpár szeretne örökbefogadás útján gyermeket vállalni, de ugyanúgy, mint a heteroszexuális személyek vagy párok esetében, sokan vannak, akik elsősorban örökbefogadás útján, vagy vérszerinti gyermekek születése után örökbefogadás útján is szeretnének szülővé válni – mind férfiak, mint nők.

A jogszabályi környezet

A hatályos magyar jogszabályok az örökbefogadásnak két formáját ismerik: a **közös gyermekké fogadást** és az **egyedüli örökbefogadást**. Bár közösen örökbefogadni gyermeket csak egy különmemű házaspár tud, egyedüli örökbefogadásra minden arra alkalmas személy jogosult, függetlenül szexuális irányultságától vagy családi állapotától (tehát akár egy élettársi vagy bejegyzett élettársi, illetve házastársi kapcsolatban élő személy is örökbefogadhat egyénileg). Igaz, a Ptk. rögzíti, hogy az örökbefogadás alapesete a házastársak általi örökbefogadás – az egyedüli örökbefogadás 2021 márciusától külön szabályozott kivételnek számít:

Kivételesen – törvényben meghatározott, különös méltánylást érdemlő esetben és kormányrendeletben meghatározott eljárás lefolytatásával –, az ott

szabályozott egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmassága is megállapítható. [Ptk. 4:121. § (4)]

Egy azonos nemű pár esetében „külső” **gyermek örökbefogadására** akkor kerülhet sor, ha az egyedüli örökbefogadó (aki tehát élhet párkapcsolatban, élettársi vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban is) rendelkezik az örökbefogadást lehetővé tevő alkalmassági határozattal. Ez akkor is így van, ha az **örökbefogadás titkos**, vagyis a gyermek állami gondozásban vagy nevelőszülőknél él és örökbefogadhatónak nyilvánították, így vérszerinti szülő már nem játszik szerepet az örökbefogadás során, és akkor is, ha **nyílt örökbefogadásról** van szó, amikor a szülő (általában közvetlenül a gyermek megszületése után) egy konkrét személyt jelöl meg, hogy helyette az váljon a gyermek szülőjévé.

Az örökbefogadni szándékozóknak a lakóhelyük szerint illetékes **Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatnál** (Tegyesznél) kell jelentkezniük, hogy a megfelelő vizsgálatok (pl. pszichológiai vizsgálat, környezettanulmány) lefolytatása után, ha a Tegyesz szakemberei alkalmasságuk megállapítását kérik, alkalmassági határozathoz juthassanak – ezt a gyámhatóság hozza meg.

2021 márciusától azonban, miután a Parlament változtatásokat fogadott el a Ptk. és a Gyvt. rendelkezéseiben, az egyedüli örökbefogadóknak a gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter hozzájárulására is szükségük van. A végső döntést az alkalmassági határozat kiadásáról tehát az ő esetükben nem szakemberek hozzák meg, hanem egy politikus. A változtatás célja politikusok nyilatkozatai szerint elsősorban az volt, hogy az azonos nemű párkapcsolatban élők ne tudjanak gyermeket örökbefogadni, illetve ne kapjanak alkalmassági határozatot.

A Háttér Társaságnak jelenleg nincs tudomása arról, hogy egyedül örökbe fogadni szándékozók kérelmét az illetékes miniszter elutasította volna; több esetben azonban az örökbefogadásért felelős ügyintézők megpróbálták lebeszélni a jelentkezőket, illetve a **gyámhatóság utasította el a Tegyesz által javasolt alkalmassági határozat kiadását**, vagy bírálta felül az alkalmassági határozat meghosszabbítását. Ezeket az elutasító határozatokat bírósági úton lehet megtámadni.

A Háttér Társaság Jogsegélyszolgálatának ügyeiből:

T. ügye

T. férfi, azonos nemű élettársával él, egyetemi oktató. Bár a Tegyesz alkalmasnak találta az örökbefogadásra, az illetékes gyámhatóság 2021 őszén kelt határozatában alkalmatlannak nyilvánította. A határozat indokolása szerint az eljárás során derült ki, hogy T. „egyedülállóként kezdeményezett örökbefogadást”, azonban azonos nemű párjával él közös

háztartásban, és az örökbefogadott gyermeket is közösen kívánják nevelni, továbbá a gyámhatóság úgy értékelte, hogy az alkalmasság megállapítása mind az Alaptörvénnyel, mind a keresztény kultúrán alapuló értékrend szerinti nevelés elvével összeegyeztethetetlen – az Alaptörvénnyel azért, mert a gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A Tegyesz szakértői által elkészített iratok azonban nyilvánvalóan bizonyítják, hogy T. minden vizsgálaton élettársával együtt vett részt: pszichológiai vizsgálatuk konklúziója, hogy a szakértő „értékpreferenciái, életvitele, reális gyermeknevelési elképzelései alapján támogatja örökbefogadási kérelmét, párjával együtt megfelelő érzelmi biztonság nyújtására képes”, az örökbefogadási tanácsadó által készített környezettanulmány pedig leírja, hogy a nyolclakásos társasházban található lakásuknak élettársával mindketten tulajdonosai.

T. a határozat bírósági felülvizsgálatát kérte, és a Fővárosi Törvényszék 2022 májusában a kormányhivatal határozatát megsemmisítette, az alperest új eljárásra kötelezve. A bíróság döntésének indokolásában kifejtette, hogy a gyámhatóság érvelése T. „egyedülálló” voltáról teljesen irreleváns. Kitér az indokolás arra is, hogy az alperes határozatában nem részletezte, hogy mit tekint keresztény kultúrán alapuló értékrend szerinti nevelésnek – mindenesetre a bírósági perben „T. kinyilvánította azt a – magánszféra keretébe illeszkedő – személyes adatát, hogy gyakorló katolikus vallású, így a keresztény kultúra saját értékrendje alapját képezi”. T. a magyar kormánynek az Európa Tanács Velencei Bizottsága számára megküldött hivatalos álláspontját is idézte, mely szerint „a Magyar Kormány 2021. július 25-én kelt írásbeli nyilatkozatában tisztázta, hogy a házaspárok elsőbbséget élveznek, míg más párok – azonos és különemű párok is – közösen nem jogosultak ugyan örökbe fogadni, de egyénileg továbbra is jogosultak arra, ahogy arra az Alaptörvény-módosítás elfogadása előtt is lehetőség volt”.

A bíróság tehát megállapította, hogy az alperes határozata súlyosan jogszabálysértő volt, annak mind hiányosságai, mind okszerűtlensége okán, így a sérelmezett közigazgatási döntést a Kp. 89. § (1) bekezdés b) pontja szerint megsemmisítette, a hatóságot pedig új eljárásra kötelezte.

T. 2022 júniusában kapott egy tájékoztatást, amely szerint teljes eljárásban, 60 napos határidővel újra lefolytatják az egész ügymenetet. Az (ekkor már) Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat ismét környezettanulmányt és pszichológiai véleményt készített, és ismét javasolta T. örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítását a gyámhatóságnak. Az illetékes kormányhivatal gyámügyi osztálya ezután végzést hozott egy pszichológus szakértőt kirendeléséről: egy Budapesttől távol eső város igazságügyi pszichológusának delegálták a feladatot. A többórás interjú során a pszichológus négy

tesztet vett fel T.-vel, majd később az egyiket megismételte és egy újabb tesztet is felvett. 2022 decemberéig a gyámhatóság nem hozott határozatot.

J. ügye

J. férfi, egy multinacionális cég munkatársa. 2021 márciusában több év várakozás után, miután a Tegyesz ügyintézője semmi jóval nem biztatta őt és vele azonos nemű élettársát, nyílt örökbefogadással fogadta örökbe kislát. Ebben az időszakban, amikor minden örökbefogadó szülő, aki első gyermekét viszi haza, a csecsemő ellátásának új feladata köt le, és ráadásul az a félelem is stresszessé teszi az első heteket, hogy a vérszerinti anyja a szüléstől számított hat héten át meggondolhatja magát, J.-vel a gyámhivatalban közölték, hogy örökbefogadási ügyét a családpolitikáért felelős miniszter elé kell terjeszteniük. J. tudta, hogy a Gyvt. módosítása azt tartalmazza: a miniszteri hozzájárulásra csak azoknak az egyedül örökbefogadni szándékozóknak van szükségük, akik 2021. március 1. napja előtt nem rendelkeztek alkalmassági határozattal. A Háttér Társaság abban segített J.-nek, hogy elküldte a jogszabályok szövegét, hogy segítse a hatóságot a jogértelmezésben.

A 2020. évi CLXV. törvény az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról (Imódtv.) ezt tartalmazza:

101. § A Gyvt. 101. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki: „(6) A családpolitikáért felelős miniszter különös méltánylást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. (...)” (Hatálybalépés: 2021.03.01.)

102. § A Gyvt. a következő 188/C. §-sal egészül ki: „188/C. § Az a személy, akinek örökbefogadásra való alkalmasságát az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Imódtv.) e törvényt módosító rendelkezéseinek hatálybalépését megelőzően véglegessé vált határozattal megállapították, az alkalmassági határozat hatályának és annak meghosszabbítása hatályának fennállása alatt az Imódtv. e törvényt módosító rendelkezéseinek hatálybalépését megelőző napon hatályos rendelkezések szerint fogadhat gyermeket örökbe.

Az örökbefogadás végül gond nélkül lezajlott, J. élettársával neveli immár 1,5 éves gyermeküket.

Á. ügye (a jogi képviseletet ebben az ügyben a Helsinki Bizottság látta el)

Á. férfi, marketingmenedzser. Ő és azonos nemű élettársa már nevelt egy óvodás korú kislányt. Néhány évvel korábban ők is azonos nemű párként jelentkeztek a Tegyesznél, mindketten kaptak az örökbefogadásra való alkalmasságukról szóló határozatot, és első gyermeküket titkos örökbefogadással fogadták örökbe – azaz fogadta egyedüli örökbefogadóként örökbe Á. élettársa. Évekkel később, 2022 elején egy várandós nő megkereste őket azzal, hogy a médiában látott velük készült interjúkat, videókat, és mivel születendő gyermekét mindenképpen örökbe kell adnia, azt szeretné, ha ők lennének a gyermek szülei. A nyílt örökbefogadás folyamatát a Tegyesz segítette.

A gyermek megszületése után, az örökbefogadási eljárás megindulásakor, 2022 februárjában azonban a BFKH illetékes hivatalának Gyámügyi Osztálya hirtelen hivatalból visszavonta az Á. alkalmasságának meghosszabbítása ügyében néhány hónappal korábban hozott határozatát, azzal az indokolással, hogy a hatóság nem folytatott le bizonyítási eljárást Á. körülményeinek változatlanságát illetően, márpedig „súlyos eljárási hiba” esetén, ha a hatóság megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, azt egy éven belül visszavonhatja.

Á. kényszerűen közigazgatási pert indított. A bíróság 2022 áprilisában meghozott ítéletében az alperes hatóság határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. A bíróság megállapította, hogy a határozat visszavonásának valódi oka a hatóság diszkriminatív szándéka volt. Leszögezte azt is, hogy az Ákr. 120. § (2) bekezdése alapján „törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában a döntést a hatósági igazolványba és bizonyítványba felvett téves bejegyzés kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene”.

A döntés ügyében Budapest Főváros Kormányhivatala felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, ám a Kúria 2022 júliusában kelt végzésében megtagadta a BFKH felülvizsgálati kérelmének befogadását. A nyílt örökbefogadás engedélyezése végül 2022 októberében történt meg – sok hónappal azután, ahogyan a megszokott ügymenet szerint kellett volna. A hatóság diszkriminatív jogalkalmazása háromnegyed éven át bizonytalanságban tartotta Á.-t és párját, ahogyan a vérszerinti anyát is, aki egyszerűen csak el akarta dönteni, kikre bízta azt a gyermeket, akit ő nem tudott felnevelni.

R. ügye

R. férfi, grafikus, vele azonos nemű élettársával 2020 márciusában jelentkezett a Tegyesznél, és az év novemberében a Szakszolgálat javasolta az örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítását. A bevett gyakorlatnak megfelelően R. mellett azonos nemű párja is végig részt vett a folyamatban, ketten vettek részt a pszichológiai vizsgálaton is. Miután a TEGYESZ kérte a gyámhatóságtól az örökbefogadásra való alkalmasság

megállapítását, R.-t a gyámügy behívta egy elbeszélgetésre, amelynek végén az ügyintéző felhívta ügyfelünk figyelmét arra, hogy ügye „valószínűleg nem fog átmenni, de ennél nem mondhat többet”. Ezzel érezhetően a kormány ideológiájának megfelelő döntéshozatal szükségességére utalt – ami felülírja a szakmai szempontokat és az örökbefogadásra váró gyermekek mindenképp felett álló érdekét. A gyámhatóság valóban úgy döntött, hogy R. nem kaphat az örökbefogadásra való alkalmasságáról szóló határozatot. A Fővárosi Törvényszék első fokon megsemmisítette a határozatot, és új eljárás lefolytatására kötelezte a Kormányhivatalt – amely ezután felülvizsgálati kérelemmel a Kúriához fordult. A Kúria 2022 novemberében hatályában fenntartotta a törvényszék döntését.

A Fővárosi Törvényszék megállapította: a magyar jogszabályok azt ugyan nem teszik lehetővé azonos nemű párok között, hogy gyermekeket közösen fogadjanak örökbe, annak viszont semmi akadálya nem volt korábban, hogy egy azonos nemű párok között élő személy egyénileg jelentkezzen örökbefogadásra. A Ptk. a kérelem idején hatályos szövege nem zárta ki, hogy azonos nemű párok között élő személy kezdeményezze az örökbefogadást, mindösszesen az örökbefogadás során előnyben részesítette a házaspárokat.

R. még nem kapott az örökbefogadásra való alkalmasságáról szóló határozatot.

M. ügye

M. nő, egy multinacionális cég regionális menedzsere. Élettársával együtt vett részt a Tegyesz szakemberei által lefolytatott vizsgálatban, és 2021 szeptemberében a Tegyesz javasolta alkalmasságának megállapítását – a gyámhatóság azonban az ő esetében is úgy döntött, hogy határozatában alkalmatlannak nyilvánítja. Akárcsak T. esetében, az indokolás arra hivatkozik, hogy M. „egyedülállóként terjesztett elő kérelmet, azonban az eljárás során kiderült, hogy azonos nemű élettársával él egy háztartásban”, valamint hogy az örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítása „mind az Alaptörvénnyel, mind a keresztény kultúrán alapuló értékrend szerinti nevelés elvével összeegyeztethetetlen”. M. nem vállalta a pereskedést, nem indított közigazgatási pert.

Egyedüli örökbefogadás

Ahogy a fenti történetekből és a médiában megjelent összefoglalókból, beszámolókból is látható, sokan összekeverik az **egyedüli örökbefogadás** és az **egyedülállóként való örökbefogadás** fogalmát. A magyar szabályozás, ahogy korábban, most is csak házastársak számára teszi lehetővé egy gyermek közös gyermekévé fogadását, ám bárki, éljen bár egyedülállóként vagy élettársi kapcsolatban, bejegyzett élettársi kapcsolatban vagy

házasságban lehet egyedül örökbefogadó szülő – nem kell tehát egyedülállónak lennie. A Háttér Társaság többszöri indítványozására az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat honlapján jelenleg már elérhetők azok a nyomtatványok, amelyek a házastársak mellett az egyedül örökbe fogadni szándékozók számára is egyértelműen kitölthetők, és megfelelnek a jogszabálynak: <https://ogysz.hu/index.php/orokbefogadas>

A Gyermekjogi Civil Koalíció állásfoglalása

2020-ban, amikor az örökbefogadás szabályait megváltoztató törvényjavaslat benyújtására sor került, és a kormányzati kommunikáció egyértelművé tette, hogy az azonos nemű párokat tervezik „kiszűrni” az örökbefogadók közül, az ő számukra lehetetlenné téve az örökbefogadást, ezzel az egyedül örökbefogadni szándékozók kérelmét is külön politikus döntéshozóra bízva a szakemberek helyett, a számos szervezetet és szakembert tömörítő Gyermekjogi Civil Koalíció állásfoglalást adott ki az örökbefogadás szabályainak megváltoztatásáról:

<https://gyermekjogicivilkoalicio.hu/a-gyermekjogi-civil-koalicio-allasfoglalasa-az-orokbefogadas-uj-szabalyairol/>

A Gyermekjogi Koalíció ebben többször is kifejti, hogy a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekét a megalapozott eljárások és szolgáltatások segítik, amelyekben érvényesülnek a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekei: hogy **alkalmas örökbefogadók neveljék egyéni fejlődési szükségleteinek megfelelően.**

Annak kapcsán, hogy a korábban hatályos jogszabályok értelmében az örökbefogadni szándékozó személy alkalmasságát személyisége és körülményei alapján ítélte meg a területileg illetékes Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, különböző szakértők megalapozott véleménye alapján, ám az új szabályozás szerint az egyedül örökbefogadni szándékozó személy esetén az alkalmasság megállapítása csak különös méltánylást érdemlő esetben, a családokért felelős tárca nélküli miniszter hozzájárulásával lehetséges, idézik az Alkotmánybíróság 14/2014. (V.13.) AB határozatát, amely szerint „az államnak az Alaptörvény L.) cikk (1) bekezdéséből fakadó házasságvédelmi kötelezettségét az Alaptörvényben rögzített egyéb alapvető jogokkal és értékekkel összhangban kell ellátnia. **Nem valósítható meg az állam házasságvédelmi kötelezettsége a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga ellenében,** nem érvényesíthető a gyermekek alaptörvényben biztosított jogainak a kárára, mert ez ellentétben állna a gyermekek mindenek felett álló érdekének elvével.”

A gyermekek elsőbbséget élvező legfőbb (mindenek felett álló) érdekeit tehát védelmezni kell valamennyi velük kapcsolatos eljárásban, az örökbefogadás iránti

kérelmek elbírálása esetén sem történhet diszkrimináció lehetőségét magában hordozó elemmel átítatva.

A Koalíció három gyermek anonimizált történetét is megosztja: a súlyos bántalmazást átélt, traumatizált átélt Melindát egyedülálló nő fogadta örökbe, és szakemberek segítségével éveken át dolgozott lelki egészségén, sikeresen; az óvodás Attilát, akinek csecsemőkorában tumoros betegsége volt és ezért nem tudták nevelni a szülei, illetve nem vállalta több pár sem az örökbefogadását, végül szintén egyedülálló anya fogadta örökbe; Dani pedig, aki roma kisfiú, kis súllyal született és sok fejlődésbeli elmaradása volt, két apjával éli boldog gyermekéletét: egyikük egyedüli örökbefogadóként fogadta örökbe, miután több házaspár és egyedüli örökbefogadónak jelentkező személy is visszautasította.

A törvénymódosítással összefüggésben az alábbiakra hívjuk fel a figyelmet, a Gyermekjogi Civil Koalíció állásfoglalását kiegészítve:

1. A családokért felelős tárca nélküli miniszter (majd 2022 májusától a gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter) diszkrecionális döntésére bízni az örökbefogadásra való alkalmasság eldöntését az egyedül örökbe fogadni szándékozók esetében **nem biztosítja az eljárás átláthatóságát; ráadásul egy a magyar jogi hagyományokkal nem bíró elemet hoz be a hazai örökbefogadás szabályozásába.** A változtatás azt is sugallhatja, hogy az egyedül örökbefogadni szándékozók alkalmasságának kérdése elsősorban nem szakmai kérdés. Az, hogy a miniszter egyéni mérlegelésén nyugvó előzetes engedélye szükséges az egyedül örökbefogadni szándékozók alkalmasságának megállapításához, sérti az emberi méltósághoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot, mert annak szakmai/törvényi garanciái nincsenek kidolgozva.

2. Az örökbefogadási rendszerben régóta érvényesül, hogy a házaspárok előnyt élveznek az egyedülállókkal szemben. Egy 2020 októberi jogszabálmódosítás óta egyedüli örökbefogadó csak akkor kerülhet sorra, ha nem járt sikerrel a gyermek számára megfelelő örökbefogadni szándékozó házaspár országos keresése. Pedig az egyedül örökbefogadni szándékozók a szakemberek tapasztalata szerint gyakran tudatosabban és nyitottabban vágnak bele az eljárásba, mint a házaspárként jelentkezők. **A legtöbb esetben ők vállalják az idősebb, a súlyos/tartós betegséggel küzdő, a fogyatékossgal élő, traumatizált, illetve sok esetben roma származású gyermekeket is, akik ezen örökbefogadni szándékozók számának csökkenése esetén még reménytelenebb helyzetbe kerülhetnek.**

3. Az örökbefogadás intézményének vizsgálatakor nem megkerülhető, hogy **a gyermekvédelmi gondoskodásba kerülő gyermekek száma folyamatosan nő.** Az

örökbefogadásokat tekintve akkor működik jól a gyermekvédelmi rendszer, ha minél több örökbeadható gyermek számára találja meg a megfelelő családot, szülőket vagy szülőt.

4. A KSH adatai szerint az egyszülős családok száma: apa gyermek(ek)kel országosan 58.428 család, anya gyermek(ek)kel 413.473 család. A magyar társadalomban gyakorlatilag minden harmadik gyerek megtapasztalja 18 éves kora előtt, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig egyszülős háztartásban él. Ez a tény a gyermekvédelmi gyakorlat szerint nem jelent kockázati tényezőt. Házaspár örökbefogadók esetén is előfordul válás, ahogyan az egyedülálló örökbefogadók is megházasodhatnak vagy élettársi kapcsolatra léphetnek az örökbefogadást követően. Tekintettel arra, hogy az örökbefogadás egy összetett jogi és szakmai döntés, amelynek az örökbefogadó családi állapota csak az egyik aspektusa, **az örökbefogadás pillanatában fennálló családi állapotnak ilyen mértékű jelentőséget tulajdonítani nem indokolt.**

5. Az örökbefogadásra alkalmas személyek körét szűkítő rendelkezések az ellen hatnak, hogy minél szélesebb körben találjanak a gyermeknek megfelelő, hazai örökbefogadókat. **Az örökbefogadott gyermekek közül minden ötödik jelenleg külföldi szülőkhöz kerül.** A belföldi örökbefogadás szabályainak szigorítása várhatóan tovább növeli a külföldre kerülő magyar gyerekek számát, ami ellentmond a hatályos nemzetközi kötelezettségeknek, amelyek a gyermek származása szerinti országon belüli örökbeadás elsődlegességét hangsúlyozzák.

6. **Az örökbefogadás kérdéseinek kiemelése a szakmai kérdések köréből nemcsak bizonytalanságot, de bizalmatlanságot is eredményez.** Az örökbefogadások sikerességének meghatározó eleme a megfelelő előkészítés. Ehhez elengedhetetlen a magas szakmai színvonal és a bizalom. Bár a jogszabály tartalmazza, hogy az örökbefogadni szándékozó személy körülményei tekintetében köteles a valóságnak megfelelő információkat adni, és ennek elmaradását értékelni kell az alkalmasságára vonatkozó vélemény kialakításánál, mégis előfordulhat, hogy a jelen javaslat inkább a titkolózás – esetlegesen a kényszerből, formailag megkötött házasságkötés – irányába mozdítja az érintetteket, így az előkészítés nem lesz sikeres, ami akár az örökbefogadás kudarcát is magában rejtheti.

7. A magyar kormány, miközben jogszabály-módosításokkal és kommunikációjával igyekszik ellehetetleníteni, hogy azonos nemű párok örökbefogadhassanak, figyelmen kívül hagyja az egyes gyermekek érdekeit, és emellett a nem hazai fórumokon úgy tesz, mintha eljárásai megfelelének a nemzetközi jogi standardoknak. A kormánynak **az Európa Tanács Velencei Bizottsága számára megküldött hivatalos álláspontja** szerint „a Magyar Kormány 2021. július 25-én kelt írásbeli nyilatkozatában tisztázta, hogy a házaspárok elsőbbséget élveznek, míg más párok – **azonos és különemű párok is** – **közösen nem jogosultak ugyan**

örökbe fogadni, de egyénileg továbbra is jogosultak arra, ahogy arra az Alaptörvény-módosítás elfogadása előtt is lehetőség volt”.

Lezárásként egy 2021-ben készült kutatásunk interjúiból idézünk – ezekben az interjúkban kifejezetten konzervatív beállítódású embereket kérdeztünk a nemi szerepekkel és az LMBTQI emberekkel kapcsolatos attitűdjeikről:

1. 38 éves nő, három gyermeke van, vidéki városban él. Végzettsége hittantanár, de jelenleg háztartásbeli

„Itt a környékünkön elég sok lakásotthon van. És a gyerekeimnek is több lakásotthonos, nevelőszülő, begyógyaszerezett osztálytársa van. És az engem nagyon felháborított, hogy két férfi vagy két nő miért ne fogadhatna örökbe egy gyereket. Ettől bármi jobb? Hát ami itt... Ettől ezerszer több esélye van két azonos nemű szülővel. (...) Hát nem tudom, hányszor kap nyugtatót és már ilyen kis csik a szeme annak a kedves kislánynak, akinek az apja felakasztotta magát, az anyja már nem tudom, a hatodik, hetedik gyereket szüli... Tehát ez, ez szerintem egy nagyon-nagyon átgondolatlan és nagyon szeretettelen dolog.”

2. 29 éves, egyedülálló férfi, politológushallgató, újságíró

„Ebben korábban egy radikálisabb álláspontot képviseltem, azt mondtam, hogy nem, de igazából egyre inkább hajlok afelé, hogy még ha két férfi vagy két nő is, jobb, mint az intézetben. Normális helyzetben a gyerek igényeit kellene nézni és bárhol jobb, mint az intézetben.”

3. 27 éves nő, házas, felsőfokú végzettségű (gazdálkodás és menedzsment), értékesítésben dolgozik

„... nem feltétlenül hagynám ezt benne, hogy tényleg akkor csak férfi és nőnek lehet gyereke, hiszen ezzel rengeteg gyerek, akiket árvaházba tettek a szülei, vagyis ott hagytak, sajnos ott fog maradni. Hiszen a leszbikus párok általában nyitottabbak arra, hogy idősebb gyerekeket is örökbe fogadjanak, mint mondjuk egy férfi és egy nő, ha örökbe szeretne fogadni, mert meddőség vagy bármi miatt nem tudnak saját gyereket vállalni. A legtöbb esetben még mindig a három év alatti gyerekeket próbálják örökbe fogadni. Így a három év feletti gyerekek ott maradnak, és hát mint tudjuk, az onnan kikerült gyerekek azért nem feltétlenül mindig a legjobb úton járnak.”

Örökbefogadó férfi párok történetei:

Rózsa Krisztián

<https://orokbe.hu/2014/05/19/en-hetero-szulokkal-nottem-fel-megis-meleg-lettem/>

https://24.hu/kozelet/2021/07/01/rozsa_krisztian_lmbtq_szivarvanycsalad_pszichologia/

Pál Márton és Hanol Ádám

<https://www.facebook.com/HatterTarsasag/videos/1376727202494501>

<https://telex.hu/belfold/2022/11/17/meleg-par-hivatalos-orokbefogadas-pal-marci-apaesapu>

Deák-Jancsó Tamás és Sándor

https://hvg.hu/elet/20200715_Szivarvanycsalad_orokbefogadas

<https://telex.hu/foto/2022/01/06/szivarvanycsalad-egyedulallok-orokbefogadas-tegyesz>